

R. F. TAYLOR

ANGOL KÖNYVTÁROS VÉLEMÉNYE
A MAGYAR KÖNYVTÁRÜGYRŐL

**"Bárkivel találkoztam is, szinte szenvedélyes hittel árult
el a könyvtáraknak az oktatásban és a művelődésben
vitt szerepében"**

Kéthetes tanulmányutat tett Magyarországon 1964 őszén R. F. Taylor, a Manchesteri Közművelődési Könyvtár műszaki osztályának vezetője. A magyar-angol kulturális csereprogram keretében tett látogatása során tizennyolc könyvtárat látogatott meg. Benyomásairól az Angol Könyvtáros Szövetség hivatalos lapja, a Library Association Record 1965. évi 10. számában (350-356.p.) számol be. Rokonszenvet eláruló meleg hangú cikkét kivonatossan ismertetjük, annál is inkább, mert megállapításai nagyon kiemelkednek idegen látogatóink szabványosan udvarias, általánosságokban kimerülő nyilatkozatai közül. De át is adjuk a szót Mr. Taylor-nak:

"Nem találok megfelelő elismerő szavakat sem arra a közvetlen melegségre és szívélyes vendégszeretetre, amivel az egyes intézményeknél találkoztam, sem általában maguknak a magyaroknak barátságos magatartására. Ha valaki azt kérdezné tőlem, mit látok olyan nemzeti jellegzetes vonásnak, ami legnagyobb hatással volt reám, akkor udvariasságukat említeném. Ez nemcsak a vendégekkel szemben nyilvánul meg, hanem maguk között, egymással szemben is. A kézfogás - mint általános üdvözlő és bucsuzó forma - egy alkalommal sem maradhat el. A fegyelmezett viselkedés és az udvariasság mindenütt szembetűnő és bár nyilvánvalóan vidám természetű nép, mégsem találkoztam - még labdarugó-mérkőzéseken sem - hangoskodással, vagy féktelen viselkedéssel. A kultúra, különösen pedig a művészet, a zene és az irodalom iránti érdeklődésük lépten-nyomon kitűnik. Két kimagasló terméke van ezidőszereint Magyarországnak: a könyv és a kerámia. Azt magától értetődő dolognak tartják, hogy az emberek könyveket vásárolnak. A könyv - a miénkhez viszonyítva - olcsó és a legvalószínűtlenebb helyeken is rendelkezésre áll."

"Bárkivel találkoztam is, szinte szenvedélyes hitet árult el a könyvtáraknak az oktatásban és a művelődésben betöltött szerepében."

Elismeréssel állapítja meg ezután, hogy programjának összeállításakor nemcsak a legkorszerűbb épületben elhelyezett könyvtárakat jelölték ki, így nem kaptak megtévesztő benyomást a magyar könyvtárak helyzetéről. Majd általánosságban foglalkozik könyvtári életünk jellemző vonásaival és nehézségeivel:

A meglátogatott intézmények sok esetben régi, eredetileg más rendeltetésű épületben működnek. A legtöbb ilyen épületben azonban már elkészült és megvalósításra vár az új épület terve. A régi épületekkel való ideiglenes megalkuvás annak a következménye, hogy a könyvtárak nagyrésze - a történelmi multu intézményektől eltekintve - a második világháboru után létesült. De nemcsak az épület-, hanem a szakemberhiány is gondot okoz a magyar könyvtárügy vezetőinek. Kevés a szakképzett könyvtáros. Az idősebb szakemberek eredetileg más pályára készültek és más területen is működtek, csak később képezték át magukat könyvtárossá. A könyvtároshiány az oka egyrészt annak, hogy Angliához viszonyítva a könyvtárak nyitvatartási ideje rövidebb, másrészt pedig annak, hogy a módszertani részlegek részletes utasításokat kénytelenek kiadni a legegyszerűbb könyvtári munkafolyamatokra vonatkozóan is. - A szakember-utánpótlásról és a hiány felszámolásáról különböző szintű képzési formák bevezetésével gondoskodnak.

A legszembeütőbb különbség az angol és a magyar könyvtárak között az egyöntetűség, mind a szervezeti felépítés, mind pedig az ellenőrzés tekintetében. A hálózati elvet a látogató egyébként nem csupán a magyar, hanem általában a szocialista könyvtárügy jellegzetességének tartja.

"A műszaki egyetemi könyvtárak különösen a hallgatók bibliográfiai képzésében végeznek nagyszerű munkát. Angliában már évek óta folyik a vita erről, de még semmi számottevő eredményt nem értek el. Különösen hatásosak a Budapesten és Miskolcon készült irodalmi tájékoztatók. Nemcsak az ilyen jellegű tájékoztatók, hanem az Országos Műszaki Könyvtár referáló és bibliográfiai szolgáltatásai is igen széleskörűek. Valószínűleg szerepe van mindebben a nyelvi nehézségeknek. S ha arra gondolunk, hogy erről a kérdéstről Angliában többszáz oldalt irtak össze, ahol pedig a probléma viszonylag egyszerű, hiszen a világ műszaki irodalmának mintegy 50 százaléka angolul jelenik meg, akkor képet kaphatunk arról, hogy micsoda fejtörést és gondot jelent a nyelvi korlátok okozta nehézségek kiküszöbölése a magyar dokumentációs szakembereknek."

Az ipari vállalatok tájékoztatási szolgáltatásait a megfelelő kutatóintézetektől kapták. Ezeket az illető egyetemi kar és az Országos Műszaki

Könyvtár egészíti ki, de nem ellenszolgáltatás nélkül, hanem költségmegtérítés fejében. A közművelődési könyvtárak semmi tájékoztatást sem nyújtanak az iparnak. "Ez a helyi szinten elmaradó segítségadás - véleményem szerint - kielégítetlenül hagyja az alapfoku és a laikusok részéről megnyilatkozó műszaki érdeklődést. Ezt az igényt itt a legközelebbi nagyváros műszaki könyvtári szolgáltatásának kell kielégítenie."

A megyei könyvtárak állományában és szolgáltatásaiban hiven tükröződik a kultúra iránti általános érdeklődés. A megyei könyvtárak állománya gazdag, átfogó, fordításban a világirodalom alkotásait is reprezentálja. "Ez a nagyszerű magyar könyvkiadás érdeme. A gyermekkönyvekről egyszerűen csak annyit mondhatok, hogy gyönyörűek!"

Ezekbe a könyvtárakba járó és sűrűn olvasott folyóiratok száma jóval nagyobb, mint általában Angliában. Különösen a külföldi folyóiratok vannak szép számban képviselve (valószínűleg ez is a nyelvi elszigeteltség áttörésének egyik eszköze.)

A megyei könyvtárak szolgáltatásai közül különösen népszerűek a könyvtári klubok, gyermek- és ifjúsági körök. Jól működnek a pusztákat és falvakat látogató mikrobuszok is és kiterjedt tevékenységet folytatnak a helyismereti gyűjtemények. A megyei könyvtárak különböző kiadványai (utmutatók, bibliográfiák stb.) művészi és tartalmi szempontból egyaránt színvonalasak.

Az általános képet nyújtó áttekintés után Taylor egyenként foglalkozik a meglátogatott könyvtárakkal.* Általában ismerteti a könyvtár rövid történetét, szervezeti felépítését, az állomány megoszlását számszerű adatokkal, az olvasószolgálatra vonatkozó legfontosabb tudnivalókat, az állománygyarapítás gyakorlatát. Nagy figyelmet szentel az illető könyvtár kiadványainak.

Röviden ismerteti a Könyvtártudományi és Módszertani Központ működését is és kiemeli a könyvtári munka gépesítésére és ésszerűsítésére vonatkozó kísérleteinek jelentőségét.

* A szerző a tanulmányozott 18 intézményt a következő sorrendben tárgyalja: 1. Ép. Műszaki Egyetem Közp. Kvt. - 2. Miskolci Nehézip. Műszaki Egyetem Közp. Kvt. - 3. Veszprémi Vegyipari Egyetem Kvt. - 4. Veszprémi Megyei Kvt. - 5. Tatabányai Művelődési Kvt. - 6. Miskolci IL Rákóczi Ferenc Kvt. - 7. Veszprémi Nehézipari Kutató Int. Kvt. - 8. Ált. Épülettervező V. Kvt. - 9. Orsz. Széchényi Kvt. - 10. Könyvtártud. és Módszertani Közp. - 11. Orsz. Műszaki Kvt. és Dokumentációs Közp. - 12. Országgyűlési Kvt. - 13. Veszprémi Püspöki Kvt. - 14. Sárospataki Ref. Kollegium Nagykvt. - 15. Angol Nagykövetség Kvt.

A meglátogatott intézmények közé sorolja, de nem ismerteti önállóan az OMKDK és a Budapesti Műszaki Egyetem Közp. Könyvtárának módszertani részlegét és a Magyar Tudományok Akadémia Könyvtárát.